

Støttepapir til revision af SOR 7e – Styring af offentlige tilskudsordninger

Indledning.....	1
Hvad er tilskudsordninger og tilskud?	2
Udvælgelse af emne for revisionen.....	2
Overvejelser om parallelle revisioner af SOR 7e og SOR 6e	3
Formål	3
Delmål og revisionskriterier	4
Brug og tilpasning af revisionstræet.....	8
Vurdering af delmål og kriterier	9
Konklusion og afrapportering af vores resultater	9
Baggrundsmateriale	10
Bilag 1. Risikoparametre til SOR 7e.....	11

19. juni 2023

Indledning

Vi skal undersøge styring af tilskudsordninger eller lignende formålsbestemte finansieringsordninger (SOR 7e) på ministerområdet, hvis ministerområdets udgifter hertil er over 100 mio. kr. årligt eller over 10 % af summen af samlede årlige udgifter og indtægter (for § 38 dog 1 ‰ af summen af indtægter og udgifter).

Dette papir skal hjælpe revisor til at planlægge sin revision af SOR 7e. Papiret omfatter definitioner, formål, kriterier, indhold og afgrænsning i revisionen. I afsnittene om formål, delmål og revisionskriterier gennemgås indholdet af revisionstræet.

SOR 7e handler om styringen af tilskud, lån, garanti eller lignende finansiering, der ydes med sigte på at fremme bestemte formål til en kreds af modtagere, som ikke har et individuelt retskrav på at modtage en sådan finansiering.

I det følgende behandler vi plantemaet med afsæt i tilskudsordninger og tilskud, men samme forhold vil være gældende for lignende formålsbestemte finansieringsordninger, fx lån og garantier.

Hvad er tilskudsordninger og tilskud?

En tilskudsordning er fx en pulje penge, der uddeles til at fremme bestemte formål. Under hver tilskudsordning tildeles en række tilskud til en person/flere personer, virksomhed/institution, organisation eller lignende efter kriterier, der enten er fastsat i lovgrundlaget eller opstillet af tilskudsgiver med baggrund i formålsbestemmelserne med tilskudsordningen.

De fleste tilskudsordninger er opført på finansloven som reservationsbevillinger eller anden bevilling. I modsætning til fx en driftsbevilling skal udbetalinger af tilskud finansiere en række mere eller mindre fastlagte aktiviteter uden en direkte modydelse, som fx er tilfældet med varer eller tjenesteydelser.

Når vi skal vurdere, om en bevilling skal revideres som et tilskud, kan der være en grænseflade til rettighedsbestemte overførsler (som ikke har et SOR 7-plantema, men kun et plantema vedrørende juridisk-kritisk revision, jf. SOR 6f). Som hovedregel reviderer Rigsrevisionen alle tilskud, som ikke er lovbundne, efter SOR 6e og SOR 7e. De lovbundne tilskud i staten skal som hovedregel finansiere rettighedsbestemte overførsler. Vi reviderer således ikke det statslige tilskud til folke- og førtidspension som tilskud, men som rettighedsbestemte overførsler (SOR 6f).

Hvis der er i tvivl om, hvorvidt en bevilling skal revideres som tilskud efter SOR 7e eller SOR 6f, så vurder i samråd med kontorchefen, hvad der giver mest mening i forhold til revisionens indhold. Vurder og begrund afgrænsningen i plannotatet.

Udvælgelse af emne for revisionen

Valg af emnet til revision af tilskud efter SOR 7e på et ministerområde skal ske på baggrund af en afdækning af plantemaet ud fra risiko og væsentlighed. Med henblik på at udvælge de særligt risikofyldte tilskudsordninger kan det være relevant at orientere sig i, om tilskudsordningen er ny, om formålet med tilskudsordningen er uklart eller tvetydigt, om forvaltningen af tilskudsordningen er flyttet til en ny myndighed, og om der har været udskiftninger i det personale, som forvalter tilskudsordningen. Det kan også være relevant at undersøge modtagerkredsens sammensætning. Personer, foreninger eller små private virksomheder har ikke nødvendigvis den samme sporbarhed i deres anvendelse af tilskud som kommuner, offentlige institutioner mv., der er bekendt med den offentlige forvaltning og underlagt revision i overensstemmelse med SOR. Tilskud til personer, foreninger eller små private virksomheder kan derfor indebære en højere risiko, herunder også risiko for konkurs. Læs mere om udvælgelse af emne i ["Vejledning til revision af SOR 6 og SOR 7"](#), kapitel 3.

Ovenstående handlinger er ikke udtømmende i forhold til at udvælge det mest risikofyldte emne. Bilag 1 indeholder yderligere forslag til risikoparametre, som revisor kan benytte i forbindelse med risikovurdering og valg af emne.

Eksempler på tilskud

- Projekttilskud (med ansøgning)
- Udviklingsbistand (uden ansøgning)
- EU-tilskud (landbrug, miljø og erhverv)
- Driftstilskud (til en virksomhed med et bestemt formål, fx Arbejdersmuseet).

Overvejelser om parallelle revisioner af SOR 7e og SOR 6e

Hvis vi har prioriteret, at revisionen af SOR 7e – *Styring af offentlige tilskudsordninger* og SOR 6e – *Afgørelser om tildeling af tilskud* gennemføres samme år, kan der være synergi i at koordinere SOR 7e og SOR 6e i forbindelse med planlægningen med henblik på at vurdere risikoen og revisionsopgavens omfang. På den måde kan vi samlet kortlægge tilskudsordningerne på et ministerområde og de systemer og processer, ministeriet har etableret til at forvalte ordningerne. Vi kan fx undersøge, om der er en samlet systemunderstøttelse, eller om hver ordning har sine egne systemer og sagsgange. I samme runde kan vi også opnå viden om SOR 4-relevante risici, fx om systemerne understøtter en korrekt bogføring af hensættelser af tilsagn og udbetalinger. Vi skal dog være opmærksomme på, at udgangspunkterne for risikovurdering i forhold til SOR 7 og SOR 6 er forskellige (se også "[Vejledning til revision af SOR 6 og SOR 7](#)", kapitel 3). Vi kan således ikke på forhånd antage, at emnet, hvor der er størst risiko for væsentlige regelbrud, også er emnet, hvor der er størst risiko for væsentlige forvaltningsmangler. Dette gælder også omvendt. Sager/stikprøver til henholdsvis SOR 6 og SOR 7 udtages uafhængigt af hinanden. Der kan være revisioner, hvor der er sammenfald i de udtagne sager/stikprøver, men det afhænger af en konkret vurdering i hver enkelt revision.

Vi udarbejder særskilte plannotater og revisionsnotater/rapporter for hvert plantema, når vi udfører parallelle revisioner.

Formål

Formålet med forvaltningsrevisionen er at vurdere, om der forekommer væsentlige forvaltningsmangler i det pågældende ministeriums styring af offentlige tilskudsordninger inden for det nærmere afgrænsede emne.

Standardformålet for plantemaet fremgår af boks 1.

BOKS 1. STANDARDFORMÅL - STYRING AF OFFENTLIGE TILSKUDSORDNINGER

Formålet med forvaltningsrevisionen er at vurdere, om der forekommer væsentlige forvaltningsmangler i [XX-ministeriets] styring af offentlige tilskudsordninger i/vedr. [SOR7-EMNE].

[Emne] er udvalgt på baggrund af en vurdering af væsentlighed og risiko ved [XX-ministeriets] styring af offentlige tilskudsordninger. Vi har derfor undersøgt, om [XX-ministeriet] har etableret systemer og processer for styring af offentlige tilskudsordninger i/vedr. [EMNE], der i al væsentlighed understøtter, at de offentlige tilskudsmidler anvendes så effektivt som muligt til at opnå de samfundsmæssige formål.

Delmål og revisionskriterier

For at konkludere, om formålet er opfyldt, skal vi undersøge de 2 delmål i revisionstræet til SOR 7e og de revisionskriterier, som hører til hvert delmål. Revisionskriterierne er udarbejdet med baggrund i Økonomistyrelsens vejledning om effektiv tilskudsforvaltning, som efter Rigsrevisionens vurdering indeholder relevante forretningsgange og processer, der skal være tilstede for at sikre en effektiv tilskudsforvaltning. Ved SOR 7e undersøger vi, om der er etableret de systemer og processer, som efter vores vurdering har størst betydning for, at tilskudsmidlerne anvendes så effektivt som muligt.

For at undersøge, om ministerierne har systemer og processer, undersøger vi i delmål 1, om der er *rammer* for styringen. I delmål 2 undersøger vi, om de fastlagte rammer efterleves i den konkrete *udmøntning* af tilskudsordningerne.

I det følgende gennemgår vi de 2 delmål og tilhørende kriterier.

Delmål 1: Har tilskudsgiver klare rammer, der understøtter, at tilskudsordninger styres med henblik på at sikre, at sikre en effektiv anvendelse af tilskud?

Ved revisionskriterie 1.1 ser vi på, om tilskudsgiver har operationaliseret tilskudsordningens formål, så det er muligt at følge op på, om formålet med ordningerne nås. Det gør vi for det første ved at undersøge, om det er entydigt, hvem eller hvad ordningen skal fremme. For det andet undersøger vi, om der er opstillet konkrete målbare mål. For det tredje undersøger vi, om der er målbare succeskriterier for, hvornår formålet med ordningen anses som opnået, og endelig undersøger vi, om ansvaret for opgaven med at operationalisere tilskudsordningens formål er præciseret. For nogle tilskudsordninger vil formålet allerede være operationaliseret i klare målbare mål i tilskudslovgivningen, mens der for andre ordninger vil være behov for, at tilskudsgiver operationaliserer formålet, før det er muligt at følge op på ordningen. Hvis formålet allerede er operationaliseret i tilskudslovgivningen, er kriterie 1.1 i revisionstræet opfyldt. Ifølge "Vejledning om effektiv tilskudsforvaltning" er opstillingen af mål og succeskriterier en forudsætning for, at der kan foretages en evaluering af, om den fastsatte målsætning for ordningerne opfyldes, og om reglerne har virket efter hensigten.

Økonomistyrelsens vejledning om effektiv tilskudsforvaltning

Vejledningen samler og systematiserer de væsentligste regler og krav til forvaltningen af tilskud og har fokus på relevante forretningsgange og processer i en effektiv tilskudsforvaltning. Vejledningen adresserer ved hjælp af en standardmodel for tilskudsordninger relevante elementer, som tilskudsyder bør forholde sig til ved design, administration og opfølgning på tilskudsordninger med henblik på at sikre en effektiv tilskudsadministration.

Rammer

Rammer bruger vi som en samlet betegnelse for de retningslinjer, der definerer væsentlige krav til sagsgange, tilskudsmottager, tilskudsgiver mv., som samlet definerer og beskriver, hvordan styringen af tilskudsordninger skal foregå for at sikre, at tilskuddene anvendes effektivt, herunder at formålet nås.

Udmøntning

Udmøntning bruger vi som en fælles betegnelse for, hvordan tilskudsordninger og tilskud er håndteret i konkrete sager i forhold til design (bl.a. fastsættelse af mål), administration og opfølgning.

BOKS 2. OPERATIONALISERING AF MÅL

Det er vigtigt, at målene med tilskudsordningen gøres operationelle, så tilskudsyder har mulighed for effektivt at følge op på og evaluere tilskudsordningen. Der findes forskellige kriterier for at vurdere, hvor godt målene er operationaliseret. I SMART-modellen arbejder man ud fra, at et mål skal være specifikt, målbart, ambitiøst, realistisk og tidsbestemt. I RACER-modellen arbejder man ud fra, at et mål skal være relevant, acceptabelt, troværdigt (credible), nemt (easy) og robust. I CREAM-modellen arbejder man ud fra, at et mål skal være klart, relevant, ikke-resursekrævende (economic), dækkende (adequate) og målbart. Se eventuelt Rigsrevisionens effektivitetsvejledning.

Målbare mål

Det, der ønskes opnået med tilskudsordningen/den ønskede virkning. Målbare mål skal ikke nødvendigvis være effektmål.

Målbare succes-kriterier

Fastsætter grænsen for, hvornår man er tilfreds med målopfylelsen, og angiver, hvad der skal realiseres. Succeskriterier skal være så konkrete, at det kan opgøres, om de er indfriet i rette tid.

Ved revisionskriterie 1.2 ser vi på, om tilskudsgiver har retningslinjer, der skal sikre, at tilskud tildeles til aktiviteter, der forventes at bidrage effektivt til opnåelse af formålet med ordningen. Det gør vi for det første ved at undersøge, om der stilles krav til tilskudsmodtager om at redegøre for, hvordan tilskuddet effektivt vil bidrage til opnåelse af formålet med ordningen med angivelse af plan for aktiviteter (herunder tidsplan og budget). For det andet undersøger vi, om der er retningslinjer, der præciserer krav til den vurdering, tilskudsgiver skal foretage af tilskudsmodtagers redegørelse om forventede tilskudsaktiviteter i forhold til forventet effekt.

Ved revisionskriterie 1.3 ser vi på, om tilskudsgiver har retningslinjer, der sikrer, at der bliver fulgt op på anvendelse af de udelte tilskud. Det gør vi for det første ved at undersøge, om der i tilsagnsskrivelsen bliver stillet krav til, at tilskudsmodtager skal rapportere om anvendelse af tilskuddet. For flerårige projekter kan tilskudsyder fx stille krav om en årlig statusrapportering, som anvendes i forbindelse med den løbende opfølgning. For det andet undersøger vi, om der er retningslinjer, der præciserer krav til tilskudsgivers vurdering af tilskudsmodtagers rapportering om anvendelse af tilskuddet.

Ved revisionskriterie 1.4 ser vi på, om tilskudsgiver har retningslinjer, der sikrer, at tilskudsmidler kun udbetales inden for formålet. Det gør vi for det første ved at undersøge, om der er retningslinjer, der fastlægger, hvordan tilskudsgiver skal vurdere, om forbrug af tilskudsmidler ligger inden for tilsagnets rammer. For det andet undersøger vi, om retningslinjer præciserer, hvordan det sikres, at tilskudsgiver kun udbetaler tilskudsmidler, når alle krav og betingelser for udbetaling er opfyldt.

Ved revisionskriterie 1.5 ser vi på, om tilskudsgiver har retningslinjer for opfølgning på tilskudsordninger. Det gør vi for det første ved at undersøge, om der er retningslinjer, der præciserer, hvordan det skal evalueres, om tilskudsordningen virker efter hensigten (fx om der er krav til analytiske handlinger, selvevaluering, ekstern evaluering eller andet). For nogle tilskudsordninger kan der være et politisk ønske om, at der bliver foretaget en samlet evaluering af tilskudspuljens resultater og effekt, eller at der bliver indsamlet viden om, hvilke projekter der har vist sig levedygtige. For det andet undersøger vi, om retningslinjer præciserer, hvem der har ansvar for at evaluere, om ordningen virker efter hensigten. Rigsrevisionen understregede i [beretningen om tilskudsforvaltningen i landbrugets fonde](#), at en myndighed ikke bør undlade at evaluere en tilskudsordning, fordi myndigheden ikke har indikationer på, at ordningen ikke virker. En tilskudsordning skal evalueres for at sikre, at samfundet får mest muligt ud af tilskudsmidlerne. Derfor bør det fremgå af retningslinjer, at en tilskudsordning skal evalueres. Der kan være forskellige metoder og tilgange hertil, som skal stå mål med de enkelte ordningers karakteristika og omfang.

Delmål 2: Har tilskudsgiver udmøntet tilskudsordningerne med henblik på, at tilskudsmidler anvendes effektivt?

Ved revisionskriterie 2.1 ser vi på, om tilskudsgiver har sikret, at tilskud vil blive anvendt effektivt til at opnå formålet med ordningen. Det gør vi for det første ved at undersøge, om tilskudsmodtager har redegjort for anvendelsen af tilskud ved at opstille målbare mål, der er i tråd med ordningens formål, for det andet, om tilskudsmodtager har redegjort for anvendelse af tilskud med en plan (forventede aktiviteter med tidsangivelse og budget) og for det tredje, om tilskudsgiver på baggrund af oplysningerne fra tilskudsmodtager har vurderet, at tilskudsaktiviteter effektivt vil bidrage til opnåelse af formålet.

Ved revisionskriterie 2.2 ser vi på, om tilskudsgiver har fulgt op på anvendelsen af uddelte tilskud. Det gør vi for det første ved at undersøge, om tilskudsmodtager har rapporteret om opnåede faglige resultater i forhold til det aftalte, for det andet, om tilskudsmodtager har rapporteret om økonomi i forhold til det aftalte, og for det tredje, om tilskudsgiver har sammenholdt tilskudsmodtagers faglige rapportering med tilskudsmodtagers rapportering om økonomi, så der er tilsyn med, om tilskuddet er anvendt effektivt.

BOKS 3. RAPPORTERING OM FAGLIGE RESULTATER OG ØKONOMI

Tilskudsmodtagers rapportering om faglige resultater sker typisk via en kvartalsrapportering eller årlig statusrapportering om gennemførte aktiviteter og opnåede resultater.

Tilskudsmodtagers rapportering om økonomi sker typisk ved, at tilskudsmodtager fremsender et ledelses- og/eller revisorpåtegnet regnskab, hvor det af revisorerklæringen bør fremgå, om tilskuddet er anvendt til formålet, om tilskudsmodtager har udvist sparsommelighed, og om de rapporterede oplysninger om opfyldelse af resultatkrav er dokumenteret. Vær opmærksom på, at der er forskellig sikkerhed forbundet med en ledelseserklæring versus en revisorerklæring, da revisor er ekstern.

Du kan eventuelt finde yderligere information på Rigsrevisionens hjemmeside – se [Spørgsmål og svar om revision af statstilskud](#).

Ved revisionskriterie 2.3 ser vi på, om tilskudsgiver har sikret, at der kun udbetales tilskud inden for formålet. Det gør vi for det første ved at undersøge, om tilskudsgiver har sikret, at tilskudsmidler kun er udbetalt inden for rammen af det givne tilsagn, og for det andet, om udbetalinger fra tilskudsgiver kun er sket, når alle krav og betingelser for tilskuddet er opfyldt. Her er det vigtigt, at vi for de enkelte tilskud afdækker, hvilke betingelser og krav der er aftalt for udbetaling. Det kan variere en del fra ordning til ordning. Det er dog ligeledes vigtigt, når vi undersøger dette kriterie, at vi undersøger, om udbetalinger er baseret på den vurdering af anvendelse af tilskuddet, som vi forventer, at tilskudsgiver foretager, og som vi nævner i kriterie 1.3. Endelig skal det bemærkes, at der kan være tilskud, hvor der er aftale om forudbetaling af tilskud. Hvis der er sådanne sager blandt de udtagne tilskudssager, er det stadig relevant at undersøge, om der er krav og betingelser for forudbetalingen, som vi kan gennemgå, men henblik på at sikre bevis for, at tilskud udbetales inden for formålet og tilsagnets rammer.

Ved revisionskriterie 2.4 ser vi på, om tilskudsgiver har fulgt op på, om ordningen virker efter hensigten. Det gør vi for det første ved at undersøge, om tilskudsgiver har evalueret tilskudsordninger ud fra mål opsat for ordningen. Hvis der skal foretages en effektevaluering, kan det være relevant at undersøge, om tilskudsyder har udarbejdet en baseline fra start. Det kan være gennem analytiske handlinger, selvevaluering, ekstern evaluering m.m. For det andet undersøger vi, om tilskudsmodtager har taget stilling til, hvordan vidnen fra evalueringer af tilskudsordninger skal anvendes i tilskudsforvaltningen fremadrettet. Sidstnævnte kriterie skal favne, at der kan være foretaget evalueringer, som har vist, at der ikke er behov for at justere tilskudsordningen. Vi finder dog, at det for at understøtte en effektiv anvendelse af tilskudsmidler er væsentligt, at der bliver taget ledelsesmæssig stilling til, om evalueringens resultater giver anledning til fx at ændre i tilskudsordningen eller tilskudsadministrationen.

For nogle tilskudsordninger vil det endnu være for tidligt at foretage en opfølgning, men her er det vigtigt at få afdækket, om tilskudsgiver har taget stilling til, om der skal foretages en evaluering af den samlede tilskudsordnings resultater og effekter, om der er afsat midler til en evaluering af ordningen.

Det skal bemærkes, at vi ved revisionen kan undersøge evalueringer, der er gennemført i indeværende år, men hvor tilsagn og udbetalinger er foretaget i tidligere år. Det skyldes, at tilskudsordningen fx kan være målrettet flerårige projekter, som først kan evalueres, når projekterne er afsluttet. Det vil derfor i de fleste tilfælde være forskellige tilskudssager og/eller ordninger, vi undersøger i forhold til evaluering, end dem, vi undersøger i de øvrige kriterier. Dette er dog ikke problematisk, da vi i SOR 7 undersøger forvaltningsmangler, som i kriterie 2.5 kommer til udtryk ved, at tilskudsgiver ikke har fulgt op på en konkret tilskudsordning.

Brug og tilpasning af revisionstræet

Det er obligatorisk at undersøge delmålene og de underliggende revisionskriterier (dvs. niveau 1 og 2). Teamet drøfter, hvordan de enkelte kriterier forstås i den konkrete revision. Hvis der er kriterier, som vi på baggrund af drøftelsen vurderer ikke er relevante for den konkrete revision, begrundes vi eventuelle afgrænsninger i plannotatet. Overvejelser og afgrænsninger drøfter vi altid med kontorchefen. Delmålene og kriterierne er formuleret med henblik på at skulle kunne dække alle tilskudsordninger, men også i forståelse for, at det er muligt, at der for nogle revisioner kan være behov for at tilføje eller tilpasse revisionstræerne til det konkrete emne. Der er god inspiration i vejledning i design af revisionstræ, hvis vi har behov for at tilpasse revisionstræet for plantemaet.

Revisionshandling og dokumentation i revisionstræet er forslag. Der kan være andre typer revisionshandling eller dokumentation, som er relevante på det konkrete ministerområde i forhold til at frembringe relevant revisionsbevis.

For at gøre revisionstræet mere operationelt i forhold til planlægning af revisionen og rapportering af resultater er det en god idé at indsætte de aktører, som er ansvarlige for de enkelte delmål og kriterier. Det er tilsvarende en god idé at indarbejde de begreber, som er relevante for det konkrete ministerområde. Skriv fx de konkrete tilskudsordninger, it-systemer, processer, dokumenter mv. ind i revisionstræet. Revisionstræet tilpasses ligeledes, hvis emnet vedrører andre formålsbestemte finansierungsordninger end tilskud, fx lån eller garantier.

Revisionstræ

Formålet med et revisionstræ er at skabe sammenhæng og systematik mellem hovedformål, delmål, kriterier og revisionshandling. Hvert revisionstræ sætter rammen for revisionen og sikrer, at der er en rød tråd mellem det, i reviderer, og det, i konkluderer til sidst.

Vurdering af delmål og kriterier

Forvaltningsmangler opgøres i forhold til de kriterier, der er opstillet for revisionen. Forvaltningsmangler er væsentlige for ministerområdet, hvis de vurderes i væsentligt omfang at kunne påvirke sparsommelighed, produktivitet og/eller effektivitet. Sparsommelighed, produktivitet og/eller effektivitet vil i den forbindelse som hovedregel være væsentligt påvirket, hvis vi kan konstatere, at ét eller flere delmål i vores revisionstræ ikke er opfyldt.

Husk, at delmål og kriterier i revisionstræet afgrænser emnet, der skal konkluderes på. Vi skal dermed undersøge alle kriterier i revisionstræet. Se også "[Vejledning til revision af SOR 6 og SOR 7](#)".

Læs mere om, hvordan vi kommer fra revisionsbevis til konklusion, i afsnit 3 i revisionsbevisvejledningen. Der er også hjælp at finde i vejledning i vurdering af revisionsbevis.

Konklusion og afrapportering af vores resultater

Konklusionen skal være dækkende og afbalanceret, så den afspejler de forvaltningsmangler, der er konstateret ud fra kriterierne i revisionstræet på niveau 1.

Hvis der er tale om en revision, hvor der er afdækket væsentlige forvaltningsmangler, skal konklusionen afspejle dette, og det skal fremgå, hvilke konsekvenser vi vurderer, forvaltningsmanglerne har. Væsentlige forvaltningsmangler fører til en kritisk udtalelse. Når vi vurderer, om der er tale om væsentlige forvaltningsmangler, der skal føre til en kritisk udtalelse, skal vi være opmærksomme på, at der ikke er en 1:1 regel for, hvor mange forvaltningsmangler vi skal have konstateret, før vi konkluderer, at der er tale om væsentlige forvaltningsmangler. Her skal vi bruge vores professionelle skepsis og faglige viden om emnet, læse op på tidligere kritiske udtalelser og andre revisionssager i RF'en og eventuelt rådføre os med kolleger, der tidligere har udført SOR 7b-revisioner. Vi skal ligeledes drøfte med kontorchefen, om de resultater, vi er kommet frem til, kan betegnes som væsentlige forvaltningsmangler, der bør afstedkomme en kritisk udtalelse.

I forbindelse med vurderingen af vores resultater skal vi huske at overveje, om beretningsspejlkontoret bør orienteres om vores resultater. Vi skal også overveje, om vores resultater er så kritiske, at der kunne være baggrund for, at de skal rapporteres i en beretning.

Videndeling og sparring

Drøft resultater med kontorchef og kolleger med erfaring med tilskudsrevision.

Hvordan de enkelte delkonklusioner skal udarbejdes og kritikniveauet formuleres, er i sidste ende op til et professionelt skøn, dog altid med henvisning til sammenvejningen af revisionsresultaterne, så vi sikrer gennemsigtighed om det grundlag, som konklusionen bygger på. Ved udarbejdelsen af konklusioner bør vi fx tage højde for, at der kan være forskel på revisionsbevisets styrke ved nogle af revisionsresultaterne. Fx kan et revisionsresultat med en høj væsentlighed være svagt underbygget empirisk, og det vil derfor være nødvendigt at justere kritikniveauet i forhold til dette.

Hvis vi ikke finder forvaltningsmangler eller de forvaltningsmangler, vi finder ikke er væsentlige, anvender vi standardkonklusionen for SOR 7b sammen med de delkonklusioner, der vil fremgå af vores svar på delformålene.

Under konklusionen i rapporten udgør punktet "det baserer vi på" en del af konklusionen og kan anvendes til at sikre en dækkende og afbalanceret konklusion ved fx at beskrive eventuelle forvaltningsmangler og andre forhold fundet ved revisionen. Konklusion og revisionsresultater indarbejdes i rapportskabelonen, som er tilgængelig på InfoNettet.

I kan læse mere om vurdering af revisionsbevis og afrapportering, herunder overvejelser om udskudt aktindsigt og RF-bidrag i "[Vejledning til revision af SOR 6 og SOR 7](#)".

Baggrundsmateriale

I forbindelse med planlægningen er det relevant, at teamet orienter sig i [Moderniseringsstyrelsens vejledning om effektiv tilskudsforvaltning fra 2016](#) og vejledningen på vores hjemmeside vedrørende [regnskab og revision af tilskud](#).

Bilag 1. Risikoparametre til SOR 7e

Dette bilag indeholder forslag til risikoparametre, som revisor kan benytte til risikovurderingen i forbindelse med valg af emne. Risikoparametrene skal ses som inspiration til revisors risikovurdering. Risikoparametrene er ikke nødvendigvis udtømmende og er ikke rangordnet eller vægtet. Det er op til revisor at vurdere, hvordan risikoparametrene anvendes bedst. Nogle risikoparametre kan revisor vurdere ud fra lovgivning, årsrapport, kendskab mv., mens andre kun kan vurderes ved at bede ministeriet om at besvare spørgsmål skriftligt eller mundtligt eller ved at indhente materiale fra ministeriet. Det betyder, at revisionsteamet bør tage kontakt til ministeriet, inden revisionen er anmeldt. Det er op til revisor at vurdere, om der er behov for at indhente materiale, eller om revisor kan bero sig på ministeriets oplysninger. Det vil afhænge af revisors kendskab til ministeriet og ministeriets modenhed. Som supplement til vurderingen af risikoparametre bør revisor også forholde sig til, om tidligere revisionsresultater, konsulenterrapporter, presseomtale og ny lovgivning har betydning for risikovurderingen og dermed valget af emne. Revisor bør altid dokumentere disse overvejelser.

1. Dobbelt hjemmel

Ministeriet/virksomheden skal have både materiel hjemmel og finansiel hjemmel til at tildele tilskud. Hvis blot én af disse ikke kan identificeres, vil det være nok til at stoppe revisionen og give en kritisk udtalelse. Det skyldes i en forvaltningsrevision af tilskud, at vi ikke kan udtale os om effektiv tilskudsforvaltning, hvis der ikke er hjemmel til at udbetale tilskudsmidlerne.

2. Komplekst regelsæt

Regelsættet for tilskudsordningen vil fremgå af lovgrundlaget (lov, bekendtgørelse og finanslov) og eventuelt af vejledning og hjemmeside. Regelsættet er komplekst, hvis der er mange forskellige parametre, som tilskudsmodtager skal efterleve for at få udbetalt tilskud, fx i forbindelse med tilskudsmodtagers afrapportering af tilskuddets anvendelse. Derfor vil et komplekst regelsæt øge risikoen for forvaltningsmangler.

3. Nye tilskudsordninger

Hvis der er oprettet nye tilskudsordninger, øger det risikoen for forvaltningsmangler, idet der fx kan mangle forretningsbeskrivelser og sagsbehandlingsinstrukser i opstartsfasen eller afklaringer af, hvordan sagsbehandler følge op på tilskuddet på baggrund af interne retningslinjer.

4. Antal sagsbehandlere

Hvis der kun er én sagsbehandler, der forholder sig til det bagvedliggende materiale for tilskuddet og dermed kun træffer afgørelse om tilskuddet, øger det risikoen for regelbrud, da flere sagsbehandlere typisk mindsker risikoen for forskelsbehandling af ansøgere og usaglige afgørelser (fejl i sagsbehandlingen), fx i vurderingen af, om relevante kriterier for tilskud er opfyldt.

5. Manglende systemunderstøttelse

Hvis sagsbehandlingen hovedsageligt foregår manuelt, øger det risikoen for forvaltningsmangler, fordi sagsbehandlere ved manuel sagsbehandling kan overse relevante kriterier for tilskuddet.

6. Koncept for design og evaluering af ordninger

Hvis ministeriet eller virksomheden ikke har et generelt koncept for design og evaluering af tilskudsordninger, kan der være en øget risiko for forvaltningsmangler. Et generelt koncept understøtter, at ordningerne opfylder de generelle regler for tilskudsordninger, og sikrer, at ordningerne bliver evalueret.

7. Manglende retningslinjer til sagsbehandling

Hvis der ikke er nedskrevne forretningsgangsbeskrivelser, procesvejledninger, sagsbehandlerinstrukser og/eller sagsbehandlertjeklister for de enkelte ordninger, øger det risikoen for forvaltningsmangler, idet disse er med til at sikre en korrekt sagsbehandling ved fx at indeholde krav om ansvarsfordeling, dokumentation, sagsoplysninger mv. Nogle virksomheder har typisk udarbejdet både vejledninger/sagsbehandlerinstrukser til sagsbehandlers vurdering af ansøgningerne og til sagsbehandlers vurdering af udbetaling af tilskud. I disse tilfælde kan revisor overveje at risikovurdere forholdene hver for sig.

8. Delegeret administration/eksterne samarbejdspartnere

Hvis der er flere aktører/eksterne samarbejdspartnere involveret i administrationen af en tilskudsordning/pulje, øger det risikoen for forvaltningsmangler, da det medfører en mere kompleks ansvarsfordeling og risiko for manglende forståelse hos samarbejdspartneren for de statslige forvaltningsregler.

9. Ny it-opsætning

Hvis ministeriet/virksomheden har en ny it-opsætning til en given tilskudsordning, øger det risikoen for forvaltningsmangler, da det kan medføre en uforudset fejlopsætning af it-systemet, som i nogle tilfælde kan resultere i fejlvurderinger og dermed forkerte tilskudsudbetalinger.

10. Modtagerkredsens professionalisme

Hvis modtagerkredsen hovedsageligt består af virksomheder/institutioner, som har en høj grad af professionalisme inden for tilskudsansøgninger, af-rapportering m.m., vil det alt andet lige reducere risikoen for forvaltnings-mangler, idet virksomhederne/institutionerne har gode forudsætninger for at overholde krav. Modsat vil virksomheder/institutioner/enkeltpersoner, der ikke har opbygget samme professionalisme inden for håndtering af krav til tilskud, have en øget risiko for forvaltningsmangler, idet forudsætningerne for at overholde krav vurderes vanskeligere at efterleve.

11. Departementets tilsyn

Hvis ministeriet har et koncept for tilsyn med ministerområdets/virksomhedens tildeling af tilskud, vil det alt andet lige reducere risikoen for forvaltnings-mangler. Det samme gælder, hvis ministeriet har en controllerenhed eller en intern revision, som reviderer tildeling af tilskud. Dette parameter reducerer også risikoen, selv om det kun er en del af ministerområdets/virksomhedens tildeling af tilskud, som revideres.